

Zahtevajmo
razpust MSI!

NAJ ŽIVI PRVI MAJ

dan borbe za mir in razorožitev, za ustanovitev dežele in proti fašizmu

PRVI MAJ 1962. Praznik delavcev in manifestacija ljudskih sil za mir, demokracijo in socializem. Lani smo slavili zmago kubanskega ljudstva nad invazijskimi silami imperializma. Danes slavimo pomembno, čeprav še ne popolno, zmago našega alžirskega ljudstva. Ti zmagi predstavljata korak naprej na poti k dokončni osvoboditvi človeštva izpod kapitalističnega in imperialističnega hlapčevstva.

Tudi v Italiji je borba za demokracijo, borba za stvar, ki je zmagala že na tretjini sveta, odločna in vztrajna vsakodnevna borba za pravičnejšo družbo brez izkoriščevalcev in izkoriščancev, ki temeljila na prijateljstvu med narodi, je borba za družbo, ki bo vsem zagotovila mir in napredek, kulturo in blaginjo.

Ob letošnjem Prvem maju je dolžnost vsakogar izmed nas, da se bori za odstranitev vojne nevarnosti.

Zato je nujno potrebna enotna borba proti grozeči, oboroževalni tekmi, proti jedrskim poizkusom, proti izsiljevanju in agresijam, proti vsaki podpori tevtonskemu kapitalizmu.

To pomeni: zahtevati konec jedrskih poizkusov, uničenje vseh zalog atomskega orožja, splošno in nadzorovano razorožitev. Delavski razred je tudi pri nas dokazal da je poglavitni činitelj v bitki, ki zahteva od sredinsko-levičarske vlade novo neodvisno zunanjo politiko, politiko mirnega sožitja in miru.

Pri pregledovanju bilance zadnjega leta, ugotavljamo, da je bilo to, leto velikih enotnih borb delavskega razreda, ki je zavestno manifestiral voljo po obnovitvi družbe. Buržoazija je naredila vse kar je mogla, a brez uspeha, da bi ločila delavce in jih prisilila, da bi slepo sprejeli njeno politično in gospodarsko vodstvo. Delav-

ci so razumeli, da je »gospodarski čudež« privedel do znatnega povečanja proizvodnje in proizvodnosti, do velikanskega povečanja dobičkov velikih monopolov, da je bilo stvarno povečanje plač nepomembno, da še daleč ne odgovarja rentabilnosti dela ter povečanju življenjskih zahtev. Tisto malo, kar so delavci prejeli, so dosegli po trdih in enotnih borbah, in če je v hiše nekaterih delavcev posijalo vsaj malo blaginje, je to sad podvojenega dela, izrednih ur, žrtve in prekomernega izkoriščanja energij.

Kljub »gospodarskemu čudežu« obstajajo neuravnovesenja, brezposelnost, izseljevanje, razlike med moškimi in ženskimi plačami, neodgovarjajoč sistem socialnega skrbstva in zaščite, nezadostne pokojnine, strokovna deklasacija, poostren režim izkoriščanja. Vse to je v protislovju s poglavitno zahtevo, zaradi katere je bil uveden praznik Prvega maja: to je z osemurnim delavnikom.

Res je, da slavimo Prvi maj v ugodnejšem položaju kot lani.

Toda ne pozablajmo, da so bile delavske borbe za demokracijo in proti fašizmu tiste ki so prisilile Krščansko demokracijo, da je menjala svojo politiko in da so prav te borbe ustvarile demokratično zavest v državi. Če se danes govori o ustanavljanju dežel, o podržavljenju električnih monopolov, o gospodarskem načrtovanju, o demokratizaciji šole, ter o odpravi spolovinarstva, je to pripisati tem borbam, v katerih smo mi komunisti dali odločilen doprinos.

Če je sredinsko-levičarska vlada sklenila, da bodo otroci v osnovnih šolah prejemale učbenike brezplačno, če vlada izjavlja, da bo okrepila Finmare, odobrila zakon o prepovedi odpustov delavk zaradi omožitve, če viša minimalne pokojnine, je pripisati pritisku velikih množic in odločni ter neprestani akciji, ki jo je naša Partija vodila, in katero vodi tudi danes, odločno in konkretno.

Napredujemo, torej. Napredujejo dežele socialističnega sveta, katere navdušuje vzgled Sovjetske zveze, ki uresničuje svoj program prehoda iz socializma v komunizem. Napredujejo kolonialne dežele, ki so pridobile politično neodvisnost in se trdo borijo za svojo gospodarsko avtonomijo. Napredujejo osvobodilna gibanja narodov, ki so še pod imperialističnim gospostvom. In tudi v Španiji, na Portu-

galskem, v Grčiji in še v nekaterih drugih deželah se delavska in demokratična gibanja postavljajo po roku diktatorskim režimom.

Tudi pri nas napreduje borba za mir, za deželno avtonomijo, proti fašizmu, za gospodarsko obnovo dežele, ki jo zanemarjajo demokratijske vlade. Ne vemo še kaj namerava storiti sredinsko-levičarska vlada za našo deželo. Govori se o vladnem zakonskem načrtu za ustanovitev dežele s posebnim statutom, ki pa ne predvideva posebne avtonomije za Trst in ne proste cone.

Ne smemo čakati. Moramo se že sedaj boriti za to, da bo posebni statut dežele odgovarjal demokratičnim in gospodarskim zahtevam našega prebivalstva. Zato so prvomajske manifestacije ljudske manifestacije za tako avtonomijo dežele, ki bo odgovarjala našim zahtevam, pričakovanjem in koristim.

Mi komunisti obljublamo delavcem, da bomo stali na njihovi strani tudi v bodoče in v vseh njihovih borbah.

VITTORIO VIDALI

Prvomajske manifestacije CGIL

V TRSTU

Ob 10. uri sprevid s trga Pestalozzi ob 11. uri

ZBOROVANJE NA TRGU GARIBALDI

Govorila bosta tovariša

senator RENATO BITOSI
predsednik Svetovne sindikalne zveze in LUCJAN PADOVAN
ki bo govoril v slovenščini.

Predsedoval bo tov. RUTIGLIANO
pokrajinski tajnik FIOM.

V MILJAH

Ob 10,30

ZBOROVANJE NA TRGU MARCONI

Govorila bosta tov.

ARTURO CALABRIA
tajnik Nove delavske zbornice CGIL in PAOLO NICOLINI.

V NABREŽINI

Ob 11. uri

ZBOROVANJE
NA GLAVNEM VAŠKEM TRGU

Govorila bosta tov.

FRANC GOMBAČ in ALBINO GHERLI
Ob tej priliki bo otvorjen sedež Nove delavske zbornice - CGIL za nabrežinsko občino.

V SV. KRIŽU

Ob 11. uri

ZBOROVANJE NA VAŠKEM TRGU

Govorila bosta tov.

PINO BURLO in DOLFI WILHELM

Politična zborovanja in prvomajske manifestacije ki jih organizira Partija

Nedelja 29. aprila ob 11. uri:

TRSTENIK (Monte Radio)
PROSLAVA PADLIH V OSVOBODILNI BORBI

govorita:

GIOVANNI POSTOGNA in VERA ZUZEK

Ponedeljek 30. aprila ob 20. uri:

TREBČE (Ljudski dom)

PRVOMAJSKA PROSLAVA

govori

MARIJA BERNETIC

ZBOROVANJA o temi:

«BORBA PROTI FAŠIZMU - ZA MIR - ZA

USTANOVITEV AVTONOMNE DEZELE S

POSEBNIM STATUTOM»

Ponedeljek 30. aprila ob 20. uri:

BOLJUNEC

Govori

Dr. KAREL SISKOVIC

Predseduje

župan DUSAN LOVRIHA

Torek 1. maja ob 11. uri:

PROSEK

Govorita

ALOJZ MARKOVIČ in JOLE BURLO

ob 17. uri:

PODLONJER

Govori

GIORDANO PACCO

župan iz Milj

ob 18. uri:

SV. KRIZ

(Ljudski dom)

Govorita

GIUSEPPE POGASSI

vodja komunistične skupine v tržaškem občinskem svetu

ALBIN SKRK

župan devinsko-nabrežinske občine

PRVOMAJSKA PROSLAVA

v LJUDSKEM DOMU V TRSTU

(1. maja popoldne)

Govorita

poslanec VITTORIO VIDALI

in MARIJA BERNETIC

„Delo“ bo postalo glasilo KPI za slovensko manjšino v Italiji

Tržaško »Delo« bo postalo glasilo KPI za slovensko manjšino v Italiji. Prva številka obnovljenega glasila bo izšla 11. maja. Pravimo, obnovljenega, kajti »Delo« je že svojčas bilo glasilo KPI.

Prva številka bo izšla 11. maja

Naključje je nanoslo, da bo prva številka nove izdaje izšla prav na 41. obletnico dneva, ko je »Delo« prvič

postalo glasilo KPI. Prepričani smo, da bodo slovenski tovariši in prijatelji na Tržaškem, Goriškem in v Benečiji veselo sprejeli to vest, saj bo s ponovnim rednim izhajanjem lista odpravljena večletna neveselna vrzel.

Ker bo list izhajal kot tednik, bo svoje zveste bralce sproti obveščal o najvažnejših dogodkih, jih seznanjal s problemi in boji delavskega razreda doma in po svetu.

Toda »Delo« bo kot glasnik borbe za pravice Slovencev, ki žive v mejah italijanske republike, imelo še posebno važno vlogo v borbi za narodnostne pravice Slovencev in za demokracijo. S ponovnim rednim izhajanjem »Dela« hoče KPI še bolj uvrstiti to borbo.

Slovenski tovariši smo hvaležni KPI za veliko razumevanje in za konkretno podporo naši borbi. To hvaležnost pa bomo konkretno pokazali zlasti s širjenjem lista v vseh krajih dežele, kjer prebiva naša narodna skup-

Opustošenje sedeža federacije KPI v Gorici po bombnem atentatu, do katerega je prišlo v noči med 24. in 25. aprilom. Članek o atentatu objavljamo na 6. strani.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

PO ODKRITJU IN ARETACIJI NEKATERIH FAŠISTIČNIH ATENTATORJEV

Izslediti in kaznovati je treba tudi tiste ki pošiljajo mladino v zločinske akcije

Policija je končno odkrila nekatere izmed fašističnih atentatorjev. Nekateri izmed njih so sedaj zaprti in bodo prišli pred sodišče. Niso pa še odkriti mandatarji omenjenih atentatorjev.

Odkriti atentatorji pripadajo neofašistični mladinski organizaciji «Movimento di avanguardia giovanile», ki je privesek neofašistične stranke. Ze to dejstvo zelo prepričljivo dokazuje, da mladi atentatorji niso delali na svojo pest, prav tako pa kaže tudi, v kateri smeri bi morali organi javne varnosti iskati mandatarje mladih zločincev.

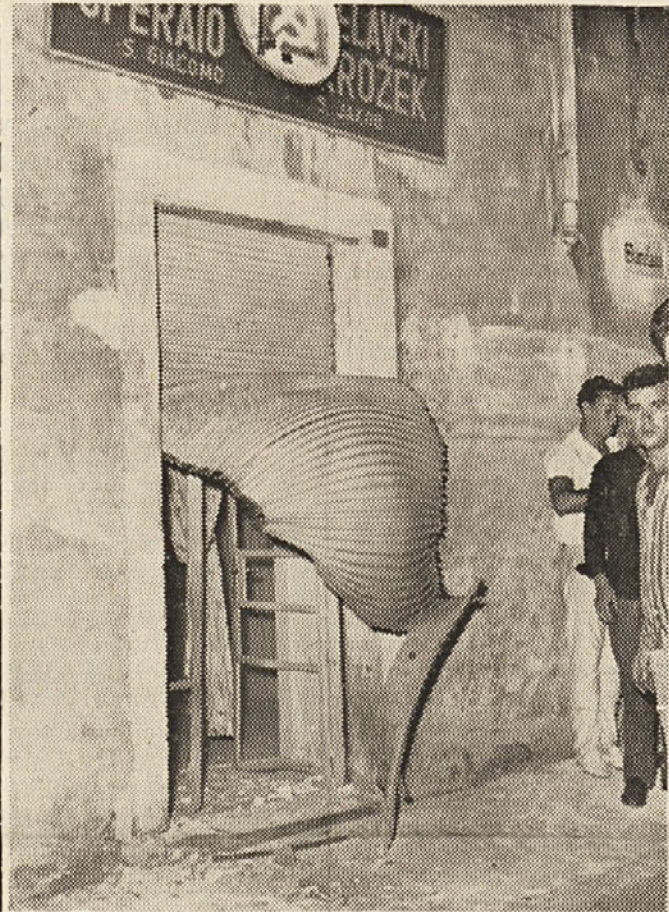
Doslej odkriti atentatorji so: 22-letni Ugo Fabbri, sodelavec neofašističnega dnevnika «Il Secolo d'Italia» in fašističnega teatika «Vespri Siciliani» (Fabbri je tudi avtor zloglasnih protislovenskih rasističnih člankov, ki jih je lani objavil fašistični dnevnik); 20-letni univerzitetni študent Manlio Portolan, mladoletni pekovski pomočnik Claudio Bressan, 23-letni Benito Di Mauro (ki je pobegnil v Švico), 20-letni Alberto Franzot (ki je pobegnil v Zahodno Nemčijo), 18-letni pristaniški delavec Gianfranco Frisi, 19-letni študent Alberto Dossi ter mladoletnika F. N. in O. M. Vsi omenjeni atentatorji so pripadali tudi jamarskemu društvu «Gruppo escursioniisti speleologi triestini», katerega častna predsednica je Ida De Vecchi, ki je bila za časa okupacije federalna tajnica fašističnih žena v Ljubljani. Odkriti atentatorji so včlanjeni tudi v fašistično organizacijo «Giovane Italia».

Od doslej odkritih atentatorjev so le 4 v zaporu, 3 so na začasni svobodi, 2 pa sta kot je zgoraj navedeno, pobegnili v tujino.

Vzporedno z odkritjem atentatorjev so bile odkrite tudi znatne zaloge raznovrstnega orožja, tritola in drugega streliva, kar zelo jasno dokazuje, kakšne namene so imeli mladi zločinci.

Med policijsko preiskavo in zaslišanjem je prišlo do razkritja kdo je izvršil

bombne napade na sedež sekcije KPI pri Sv. Jakobu, na «Primorski dnevnik» (kjer bomba k sreči ni eksplodirala) in na vilo prof. Schiffrerja. Prav tako je prišlo na dan, da so bili v načrtu še drugi atentati, kot n. p. atentat na kino «Supercinema», v katerem se je pred-

Delavski krožek pri Sv. Jakobu v Trstu po fašističnem atentatu.

vajal film, ki smeši Mussolinija, in na sedež Neodvisne socialistične zveze v ul. S. Francesco. Prišlo je tudi na dan kdo in zakaj je miniral opensko tramvajsko proggo. S tem, slednjim, dejanjem so namreč atentatorji skušali odvrniti pozornost od sebe in ustvariti zmedo.

Atentat na sedež KPI pri Sv. Jakobu so izvršili Fabbri, Bressan in Franzot, atentat na «Primorski dnevnik» (24. febr. 1961) Fabbri, Bressan in Di Mauro, atentat na vilo prof. Schiffrerja pa sam Fabbri, ki je bil vodja zločinske tolpe. Pri tem atentatu je bila ranje-

na 92-letna tašča prof. Schiffrerja.

Kdo je izvršil atentat na sedež sekcije KPI v ul. Maddonnina 19? To vprašanje do danes še ni rešeno, čeprav z vso mirnostjo lahko trdimo, da atentatorjev ni iskati drugje nego v vrstah fašistov.

Skupina mladih fašističnih zločincev je sedaj pod ključem, toda prav gotovo so še drugi zločinci in so na svobodi. Prav tako so na svobodi tisti, ki so mlečnozobo mladino pošiljali na zločinske akcije.

Mi smo vedno trdili, da so bombni atentati delo fašistov. Pozivali smo tiste, ki so odgovorni za javni red in varnost, naj jih izsledijo in primerno kaznujejo, naj preprečijo fašistično dejavnost. Dolgo smo morali čakati predno se je neizpodbitno izkazalo, da smo imeeli prav. Želeli bi bilo le, da bi organi javne varnosti še nadalje zasledovali delo fašistov, da bi odkrili še druge atentatorje in jih spravili tja, kamor spadajo. Predvsem pa je potrebno, da bi izsledili tiste zločince, ki so dejanski pobudniki teh zločinskih dejanj ter da bi za vselej preprečili njihovo preventivno delovanje.

V teh dneh smo se spominjali obletnice zloma fa-

pali, da se bodo rešili iz nerodnega položaja, ker je eden izmed članov njihove tolpe - Armando Turco - napravil samomor (kot je znano se je obesil na nekem seniku v Boljuncu), toda spričo obtežljivih dokazov niso mogli dolgo tajiti. In tako so povedali marsikaj. Tako je prišlo na dan tudi to, da so bili v načrtu še drugi atentati, med katerimi tudi atentat na sedež naše federacije v Trstu. Sicer po odkritje večje zaloge orožja, tritola in drugega streliva dovolj zgovorno potrjuje kakšne namene je imela zločinska fašistična tolpa.

Med drugim se je poslanec Vidali zanimal tudi za preprečitev premestitve zavarovalnice RAS v neko drugo mesto, kakor tudi za preprečitev okrnitve tržaške podružnice «Esso Standard». Ponovno je interveniral za pozitivno rešitev vprašanja avtoceste Trst-Benetke ter za zgraditev VII. pomola v tržaškem pristanišču.

Razen tega se je naš poslanec zanimal tudi za nekatere druge probleme. Med drugim je nastopil proti odpušitvi nekega mladega tehnika v ladjedelnici. Tehnik je bil odpuščen iz službe zaradi tega, ker je solidariziral s stavkajočimi uradniki. Prav tako se je naš poslanec interesiral za civilne nameščence policije, ki so bili v službi bivše ZVU. Problem te kategorije je namreč še vedno nerešen kljub temu, da je posebni zakon sto-

Nadaljevanje na 5. strani)

Parlamentarno delovanje našega poslanca

V zadnjih dveh mesecih je poslanec Vidali večkrat interveniral za rešitev raznih problemov, ki se tičejo Trsta. Po zloglasnem fašističnem napadu na dom prof. Schiffrerja je pozval vlado in pristojne oblasti v Trstu, naj sprejmejo potrebne korake za zagotovitev varnosti in za preprečitev nadaljnjih izgrediv fašističnih huliganov. Zahteval je zlasti nujne ukrepe proti zloglasni fašistični organizaciji, ki si je nadela ime «AOS». Kljub temu, da so nekateri pripadniki te zloglasne fašistične organizacije v zaporu, niso še odkriti mandatarji atentatov. Prav tako je posredoval pri oblasteh, naj zaščitijo slovenske dijake, ki so bili nekaj časa tarča napadov mladih fašistov.

Med drugim se je poslanec Vidali zanimal tudi za preprečitev premestitve zavarovalnice RAS v neko drugo mesto, kakor tudi za preprečitev okrnitve tržaške podružnice «Esso Standard». Ponovno je interveniral za pozitivno rešitev vprašanja avtoceste Trst-Benetke ter za zgraditev VII. pomola v tržaškem pristanišču.

Razen tega se je naš poslanec zanimal tudi za nekatere druge probleme. Med drugim je nastopil proti odpušitvi nekega mladega tehnika v ladjedelnici. Tehnik je bil odpuščen iz službe zaradi tega, ker je solidariziral s stavkajočimi uradniki. Prav tako se je naš poslanec interesiral za civilne nameščence policije, ki so bili v službi bivše ZVU. Problem te kategorije je namreč še vedno nerešen kljub temu, da je posebni zakon sto-

pil v veljavo že 1. januarja 1961.

Poslanec Vidali se je zanimal tudi za stanovanje v ul. D'Alviano, Ponziana Don Bosco v Trstu, ki pripadajo v hišah, ki so lasti stanove INAIL in so jih hoteli izseliti, porušiti manjši hiše in na njih mestu zgraditi nova velika poslopja, katerih pa seveda ne bi bilo mesta za delavske družine.

Važno obvestilo za upokojujence INPS

Po dolgem zavlačevanju je INPS sprejel upravičene zahteve tržaških in goriških upokojujencev glede priznanja delovne dobe od 1. julija 1920 do 1. marca 1926, to za dobo ko še ni bila zakonodajno socialnem zavarovanju. To pravico so delavci v drugih italijanskih pokrajinah se davno dosegli.

Kot je znano so se za priznanje te pravice zlasti zavrnili mali komunistični in socialistični poslanci ter sindikalna organizacija CGIL. Tudi variš Vidali je zahtevo za priznanje te pravice postavil tudi v parlamentu.

Do priznanja omenjene delovne dobe ne bo prišlo vsem avtomatično. Zainteresirani bodo morali za priznanje izrecno prositi predložiti vso potrebno dokumentacijo. INPS ne bo pošteval morebitnih izjav prijč, četudi bi bile te izjave trjene od notarjev. Zainteresiranci bodo morali dokazati, da so v resnici delovali v omenjenih letih. V ta namen bodo morali predložiti potrdila delodajalcev ali stanov. «Atto notorio», torej nima v tem primeru nobene veljave.

Toda to še ni dovolj. Posilci bodo morali doplačati prispevke za pokojninsko zavarovanje za leta od 1920 do 1926. Za vsako leto bodo morali plačati 48 tedenskih prispevkov, to je za prav teden delovnih tednov. Prištevati pa bo vsak teden znašala 100 lir. Čas za vlaganje prošnje poteče 6. marca 1964.

Za vsa potrebna podrobnosti navodila naj se zainteresiranci obrnejo na uradno INCA, ki ima v Trstu svoj sedež v ul. Zonta 2/I. Prištevamo jim, naj to storijo čimprej, tako da bodo lahko pravočasno zbrali vsa potrebna potrdila.

Mladinska veselica pri Sv. Barbari

V nedeljo 29. aprila ob uri bo mladinska veselica Ljudskem domu pri Sv. Barbari. Veselice se bo udeležila tudi delegacija Centra nega komiteja Ljudske mladine Slovenije, ki bo v dneh uradno na obisku naših dežel. Na veselici sta sodelovala orkester Ponziane in folklorna skupina iz Podlonjerja. Višjudo vabljen mladina!

PAOLO SEMA

Čemu toliko pozornosti...?

(Pismo tovariša Seme)

V zadnjem času nekateri buržoazni listi posvečajo mnogo pozornosti «dogajanjem» v naši federaciji. Mnogo so pisali o «spremembah», ki naj bi bile po njihovem mnenju, seveda, nastale v njenem vodstvu ter o «spremembi političnega kurza». Pisanje je zajelo še večji obseg, ko je federalni sekretar, tov. Sema, odšel na višji politični tečaj v Rim. V tem so določeni krogi videli gotovo odstranitev tov. Seme. To so pripisovali normalizaciji odnosov z ZKJ. Mi pa, ki smo stalno na federaciji in ki tesno sodelujemo s tov. Semo, vsega tega seveda nismo videli. Utegne se zgoditi, da se bo našel človek, ki se bo temu čudil. In vendar je tako. Mi smo vedeli in vemo, da je tov. Sema šel na višji politični tečaj. Ko bo dovršil tečaj, se bo vrnil na svoje delovno mesto v Trst. To je vse.

V zvezi z vsem tem pisarjenjem je tov. Sema napisal članek, ki ga je danes objavilo bratsko glasilo «Il Lavoratore». V tem članku pravi pisec med drugim tudi naslednje:

«Nekatere stranke ne čutijo potrebe po vzgoji kadrov. Njihovi kadri znajo morda preveč. Morda pa se zavedajo, da ne bodo nikoli znali ničesar. Toda mi smo drugačni. Ko utegnemo se učimo. To se ponavlja. Ko so v prejšnjih letih naši voditelji obiskovali razne tečaje, smo jih začasno nadomestili pri delu. Po opravljenem študiju so se vrnili na delo bolj pripravljeni in trdnjeji v vsakodnevni bojih ter zrejši.

Letos sem šel jaz na tečaj. To je vse. Zadovoljen sem, da sem šel in sem hvaležen partiji, da mi je to omogočila. Vrnil se bom v mojo federacijo, s katero sem povezan, tudi sedaj, ko herem najrazličnejše izmišljotine, ki jih razni časopisi priobčajo o meni.

Jeseni bo kongres naše federacije, ki bo odločal o raznih stvareh. Razpravljal bo tudi o voditeljih. Če bodo tržaški komunisti, Italijani in Slovenci hoteli, bom še nadalje vodil federacijo, če ne pa bo prevzel moje dosedanje mesto drug tovariš.

Toda če bi v resnici v naših vrstah obstajale tako številne krize, kot si jih izmišljajo nekateri, bi bili že zdravnej izginili...

«Sema je titovec». Tako trdijo na nekaterih mestih. Zato mi odklanjajo možnost, da bi poučeval v državnih šolah. Nočejo mi priznati niti pravice begunca. Ni pa bil «titovec» tedaj, ko je šla delegacija federacije na obisk v Jugoslavijo, čeprav je odobral ta obisk, a se sam ni mogel pridružiti omenjeni delegaciji, ker so mu oblasti odvzele potni list. Toda če bi iste oblasti odvzele propustnico številnim «italianissimim», koliko manj mesa bi prišlo v Trst iz onstran meje in koliko več bencina bi prodali tržaški bencinarji. Toda naši obiski nimajo tega namena. Cilji naših delegacij so posteni in resni. Mi hočemo proučevati tamkajšnja stvarnost in doseči normalne odnose, kjer jih ni bilo.

S tem hočem postreči tržaški demokristjanski stranki, njene tiskovni agenciji in njenemu tedniku. Delam za federacijo in sporazumno z njo tudi tam, kjer se sedaj nahajam. Skušam dati svoj delež in želim, da bi bil ta delež večji ter boljši, v brk smešnim in zlonamernim upom nasprotnikov.

Manifestacija prijateljstva v Vipolžah pri Novi Gorici

V nedeljo 13. maja bo v Vipolžah v Brdih (okraj Nova Gorica) velika manifestacija za mir in prijateljstvo. Manifestacije se bo udeležila mladina iz Slovenije, Italije in Avstrije. Na njej bodo uradno sodelovale poleg Ljudske mladine Slovenije tudi Italijanska Zveza komunistične mladine, Italijanska zveza socialistične mladine, Mladinska iniciativa ter dve koroški mladinski organizaciji.

To veliko mladinsko srečanje ba v kraju, ki se nahaja blizu državne meje in na katerem so se bile velike partizanske borbe proti nacistom ter je bil prepojen z

mučeniško krvjo slovenskih in italijanskih protifašističnih borcev.

Mladinsko srečanje v Vipolžah bo izrednega pomena za bodoči razvoj prijateljstva in miroljubnega sodelovanja med mladino treh mejnih dežel.

Mladinske organizacije iz Italije, ki se bodo udeležile tega prijateljskega srečanja vabijo vsa mladinska združenja v deželi Furlanija-Juljska krajina, naj se manifestacije udeležijo in tako dokažejo, da hočejo mir, tako vladno politiko ki bo podpirala razvoj prijateljstva z vsemi državami to je politiko miru v svetu.

OB 17. OBLETNICI LJUDSKE VSTAJE

Pisma na smrt obsojenih

JOVAN BRKIČ:
To pesem mi ohranite

počastitev spomina
poznanih in nepoznanih
junakov

V teh dneh, ko slavimo obletnico osvoboditve, se spominjamo nešteti poznanih in nepoznanih junakov, ki so žrtvovali življenje v borbi proti fašizmu ali pa so padli kot žrtve nasilja temnih sil. Spominjamo se jih z vso hvaležnostjo. V današnji številki objavljamo nekaj pisem, ki so jih napisali nekateri na smrt obsojenih borci. Z vsebino teh pisem bomo delno seznanili zlasti mlade bralce, ki so imeli to srečo, da niso okusili vojnih trzot.

poslednjic, bodi dober z mojo in našo ubogo mamico ter z malo Inkico in jima lajšaj gorje! Ti si dober in moj, zato te prosim. Hvala ti, atek!
Mamica moja zlata, ti najboljša žena na svetu, a največja reva. Tuti ti mi vse oprosti. Potrpi, prosim, in ne jemlji si tega preveč k srcu. Mamica, ti si bila angelj, hvala ti, mamica moja, za vse! Ti veš, da je bil tvoj sin dober. Zbogom, zlata moja, najboljša mamica.
Inkec moj mali, ubogi. Sedaj si ostal sam. Ti veš, da te je tvoj Savo rad imel in da ti je dal vse, kar je le mogel. Bodi ti srečnejša, ljuba sestrice. Lju-

bo dete, bodi srečno in zdravo!
Ti moja zlata, edina nepozabna Slavica, ti, ki si mi v zadnjem letu lajšala gorje, bila tako dobra z menoj, vedno pri meni dobra, najboljša, zlata. Hvala ti Slavica, za vse in prosim te prav lepo, ne pozabi me, moja zlata, edina, nepozabna.
Še enkrat vsem hvala za vse, zlati moji!
V poslednjih trenutkih misli na vas in vas pozdravlja ter poljublja
Vaš Savo

IVANKA KLAJČ iz Perkovec pri Brodu na Hrvatskem je bila članica mladinske komunistične organizacije in je delovala v delavskih vrstah v Zagrebu. Ustaši so jo aretirali in po treh mesecih mučenja ustrelili. Zadnja vest, ki jo je sporočila iz zapora je bila naslednja:
Danes pojdem v smrt. Dobi-la sem možnost, da ti to sporočim. Dobro se drži in bodi pogumen. Nikar se ne jezi name. Vse mi oprosti, kakor tudi vsi tovariši. Lepo pozdravi vse tovariše in naj mi oprostijo, če sem jih kdaj užalila. Lepo te pozdravlja in krepko objema tvoja sestra Ivanka
(Gornje pismo je bila naslovljeno bratu)

ZIKA DJURKOVIČ iz Podujeva v Srbiji je ob napadu na Jugoslavijo služil vojaški rok v Sloveniji. Pridružil se je osvobodilnemu gibanju. Po enem letu delovanja ga je fašistična policija aretirala. Avgusta 1942 je bil Zika skupno s 5 drugimi tovariši ustreljen. Med potjo na streljšče je pel Internacionalo. Iz zapora je poslal več ilegalnih pisem. Iz zadnjega povzema-mo sledeče:
Danes je prišel črni dan. Prišla je ura sodbe, ki sem jo čakal že nekaj dni. In zdaj se poslednjic javljam. Čez nekaj ur bom odšel na večno potovanje.
Danes smo vsi skupaj naročili za večerjo konjski golaž. Ko smo ga dobili, smo zapeli lepo delavsko pesem: Dol vsa gospoda, živela svoboda, živela svoboda slovenskega naroda itd.
Zenske v gornjem nadstropju so slišale, ko smo peli. Tudi one so začele peti delavske pesmi. Zato smo golaž pojedli s prvim užitek. Bili smo zelo veseli. Neki tovariš je rekel: Far-tje, če ne bomo pomiloščeni, tedaj moramo, ko bomo šli k Sv. Križu (pokopališče v Ljubljani. Op. ured.) vzklikati skozi ulice, kolikor bomo najbolj mogli: «Živela svoboda, smrt črnim sracjam! nato pa zapeti: «Živela svoboda» in izvesti rdečo zastavo. Vsi smo soglašali s tem predlogom.
Živeli bratje in sestre! Bodite pogumni!
Zika

Vojna. Kratka beseda, polna groze. Pojem za pobesnelo drhal, ljudi, ki se tolčejo, koljejo, davijo do uničenja. Kakor mušice umirajo nekateri od nabojev, nekateri od iperita. Padajo kakor snopje z izrazom na obrazu, ki kakor da sprašuje: Zakaj vse to? Je to v imenu kulture in [svobode? Morda v imenu osvoboditve? Ne! Vse te laži umetno ustvarjajo, pozivajo množice v pohode za izmišljene ideale, do katerih te poti ne vodijo... Do kdaj tako? Maščujete se! Mar ne vidite teh, ki umirajo s [širokim pogledom, terjajo, ne svojega življenja, ki visi na niti, temveč živega človeka, ki bi mu dejali: Ne verujte v stare zablode, laži. Na nov način se borite, da [vojnje ne bo več!
Jovan Brkič

SAVO KLADNIK, iz Sevnice ob Savi (Slovenija) rojen leta 1922, član mladinske komunistične organizacije. Sodeloval je v osvobodilni fronti. Zaradi izdajstva ga je gestapovska policija aretirala in mučila v zloglasnih celjskih zaporih ter ga s 149 drugimi tovariši ustrelila kot talca. Malo pred smrtjo je napisal sledeče pismo:

17 let po porazu fašizma

fašisti še vedno rovarijo. Svoje «junaštvo» najraje «manifestirajo» z zločinskimi dejanji, bombnimi atentati in z napadi na posameznike. To tem lažje počenajajo, ker so o zlorodne oblasti zelo popustljive. Vprašujemo: Do kdaj se bo to ponavljalo? Ali ni že skrajni čas, da se postavi fašistične kolovodje tja kamor spadajo?
(Na sliki: Okno vile prof. Schiffrerja po bombnem napadu)

Ljubi moji, dobri atek, zlata najboljša mama, uboga Inkica in draga moja edina Slavica!
Prejmite poslednje vrstice od svojega nesrečnega fanta, oprostite mi, ljubi moji, če sem vam življenju kaj žalega storil, toda če bi mi videli v srce, bi videli, da sem vas vedno neizmerno ljubil.
Atek moj dragi! Oprosti mi vse. Jaz sem te imel vedno rad in tako mi je bilo hudo, če se nisva razumela, da sem večkrat jokal. Očka, vem, da si me tudi ti rad imel, vem, da si najboljši oče. Prosim te pa sedaj

Namesto običajnega podlistka:

Črtice iz bojov za osvoboditev Opčin

Nedelja, 29. april 1945.
Po cesti iz Repentabra brzi brhka Jožica. Tudi njeje zaustavi daljni grom hitri korak, a takoj se še z večjo naglico zapodi dalje.
Kratek, rezek, «Stoj!» ji ohromi korak. Dvoje divjih mož — razmršenih, dolgih brad in čudne zunanosti — pristopijo. Če bi imela Jožica čas, bi se ju pretašila: tako pa naglo odgovori na vprašanja, postavljena v sorodnem, vendar neznanem jeziku, kje so «saveznici» in kje je najkrajša pot v «Veneciju». Ze brzi Jožica dalje! Iz občestnega grmovja čuje mnogo glasov, iste govorice, pomozga malo po spominu, se spomni: «Cetniki so!», a že pozabi na vse in steče kar po gmajni, da čimprej odda vodji domačih aktivistov listek z navodili za prihodnje dni...
Napeto poslušata stari Dreja in hči Pepka besede, ki vro iz radijskega zvočnika: «Težke ure se nam bližajo! Bodite mirni! Nikomur se ne bo zgodilo nič zlega!» Na zofji je zleknjena Jožica; besede iz zvočnika je ne bri-gajo — saj ve ona še vse več... S Pepko sta si stari priateljici, obe sta tudi preizkušeni aktivistki, zato ji je namignila na previdnost, več pa ne.
Komaj je izzvenel pomirjujoč glas iz zvočnika, kar dvigne vse tri močan grom in tresk v neposredni bližini. Slede drugi, tretji, več, še več! «Nima smisla se izpo-stavljati! Jutri nas čaka trdo delo! Pojdimo v zaklonišče» in mirno se Jožica opravi proti zaklonišču, za njo Pepka, a stari Dreja zaklene skrbno hišna vrata.

besede, iz Ladove roke zdrkne v komandirjevo list, iz katerega ta nazbere povclja za nadaljnje ukrepe. Puška renje in regljanje strojnic, žvižganje in udarjanje krogel ob kraški kamen... Krepak «Naprej». Ze skoči koman-dir preko zida, a krogla v glavo ga vrže ob tla. Brez nje-ga drve drugi naprej...
Zaklonišče pri Kaliču je polno. Nestrpnost in pričakovanje izganjata iz ljudi zaspanost in prvi strah. Ob vходу moli neugnana Marička svoj radovedni nossek v sveže jutro. Tresk in grom je ne plašita več! Vrisk «Partizani!» in že je ni več. Za njo drve še drugi!
Zvečer je Marička s trudno roko zapisala v svoj dne-vnik: «Zagledala sem dva partizana; komaj sta vlekla težak nahrbtnik poln municije, zato sem jima tekla na pomoč. Po klanecu smo se ob zidu zakrivali pred nemškimi svinčenkami, ki so letele po zraku. Na obeh straneh je bilo še mnogo partizanov. Prišli smo blizu Proseške ceste. Iz zvonika so streljali hitlerjevci s strojnico. Tudi po hišah in za hišnimi vogli so bili vrage in streljali, a so jih partizani mnogo ubili, da so ležali po cesti. Vi-dela sem Repičevega Ninčka, ki je privlekel torbo hrane in razdajal lačnim partizanom, čeprav mu je šele 13 let. Borba je bila zelo huda. Tovariša sta pridno strejčala. Okoli 10. ure pa so hitlerjevci dobili pomoč in obkolili partizane. Potem je prišlo povelje in smo šli nazaj, jaz pa v zaklonišče. Kmalu so prišli še drugi, Bertin Milan je pravil, da so Angelo kmalu ustrelili, nosila je parti-zanom hrano, pa so hitlerjevci streljali nanjo. Dva parti-zana sta jo hitro vrgla čez zid, sama sta pa bila ubita. Ljudje so bili za Angelo v skrbeh, posebno ker je čakala otroka. Jožica je pravila, da je nosila hrano in da je srečala Dalmatinko, ki je prišla s partizani in je borka, hotela ji je dati hrane, a Dalmatinka je samo streljala in ji je Jožica hruh in meso kar devala v usta. Popoldan niso več streljali, zato smo šli domov».
1. maj 1945.
Prvega maja zjutraj je aktivistka Marija oprezala... Čula je dva Nemca pod oknom, ki sta se pogovarjala: «pro-ti severu bomo bežali! Banditov je mnogo, pa še več jih pride, in nič se ne bojijo, niti strojnic, niti topov...» Ve-

sela novica je kmalu krožila med ljudstvom in krepila tudi najšibkeje! Marička pa tudi ni mirovala: skupaj z drugimi je odnašala in oskrbovala ranjene partizane in bila koristna kjer so jo postavili.
2. maj 1945.
V noči je prispela IV. armada NOVJ. Ustavljanje Nemcev je pojemale od ure do ure. Brigade desno in levo niso zadele nikjer na tak odpor kakor tu in so bile že včeraj v mestu. Tu so se pa vgnezdili Nemci ob robu gorenje vasi in po hribu za vasjo.
S IV. armijo je prišel tudi oddelek sovjetskih borcev. Težka mina je udarila med nje ob poti od nove želez-niške postaje proti stari in okoli trideset jih je obležalo mrtvih.
Nekako ob 2. zjutraj je močan grom pretresel vso vas. Pred poveljstvom karabinerjev ustavljeni veliki kamjon, natovorjen z municijo, je zletel v zrak in porušil postopje. Kmalu je zagorel tudi «Ricreatorio», tedaj nemška vojašnica, danes naš «Prosvetni dom», pozidan in obnovljen že prve tedne osvobojenja z delom in denarjem Opencev.
Ljudstvo se je stiskalo po zakloniščih; le tu pa tam si je kdo upal na dom, da v naglici skuha kako malenkost ali opravi živino. Ni bilo varno izven zaklonišča, niti doma, še manj na cesti, kajti Nemci so povsod videli izdajo.
Neučakanost v zakloniščih je rastla z vsako minuto, ljudje so postajali vedno nestrpnješi, polotila se jih je pravcata živčna mrzlica.
Domači aktivisti so imeli polne roke posla: treba je bilo oskrbeti in odpremiti ranjence, spraviti v cerkev padle borce, prenašati municijo, hrano...
Marička in ostali drobiž je popoldan lepil lepake in slikal po zidovih napise. Vsa dolenja vas se je že mrz-lično pripravljala na zadnje dejanje. Ze pred dnevi se-šite zastave so prišle na dan iz varnih skrivališč.
Zvečer je zaplapolala zastava z zvezdo na vaškem stolpu, a iz njegovih lin je zvonjenje oznanilo daleč na-okoli veliko vstajenje.

Ponedeljek, 30. april.
Ob štirih zjutraj. Po gmajni od Repentabra se pre-vidno premika od grma do grma, od drevesa do drevesa dolga vrsta senc proti Opčinam. Partizani XIX, brigade prodirajo! Smer: Trst! Desno in levo od njih druge bri-gade. Domačini vodijo, saj jim je gmajna domača.
Izza zida nad Miličevo javo napeto opazujejo koman-dir čete, mitraljezec in njegov pomočnik. Hkrati se vsi trije ozro in iztegnejo oborožene roke, a se takoj vmi-rijo: neslišno se je priplazil do njih Lado, domačin, mla-denič, a že izkušen partizan, sedaj kurir brigade. Kratke

Trditve krogov, ki nasprotujejo ustanovitvi dežele Furlanija-Juljska krajina, so neutemeljene

Sedem vprašanj in sedem odgovorov o problemih dežele s posebnim statutom

Skupine, ki nasprotujejo ustanovitvi avtonomne dežele s posebnim statutom Furlanija-Juljska krajina, trjujejo da bo nova dežela škodovala interesom Trsta, da se bodo po njeni ustanovitvi še bolj povečali davki, da bi integralna prosta cona, ki jo zahteva večina Tržačanov, spravila Trst v nesrečo, da se bo z ustanovitvijo nove dežele še bolj povečal birokratski stroj, da londonski sporazum ne dovoljuje vključitve Trsta v avtonomno deželo, da priznanje pravic Slovencev, kot določata republiška ustava in poseben statut londonskega sporazuma, utegne ustvariti veliko nevarnost, da avtonomija za Tržaško ozemlje v okviru dežele pomeni «separatizem» itd.

Menimo, da smo na vse te ugovore odgovorili že z osnutkom statuta, ki so ga predložili naši parlamentarci. Tako je bilo poudarjeno tudi na nedavni konferenci z debato, ki jo je organizirala naša federacija. Kljub temu pa smatramo za potrebno, da še enkrat spodbijemo vse te ugovore. S tem bomo dali nadaljnji prispevek k objasnitvi problema dežele Furlanija-Juljska krajina in vedno širši akciji za njeno dejansko ustanovitev že v sedanji zakonodajni dobi.

1. Ali je res, da bo avtonomna dežela škodovala Trstu in da bi bilo bolje ohraniti sedanjo ureditev?

To ni res. Pomanjkanje avtonomije škoduje Trstu. Če je deželna avtonomija zahteva, ki velja za vso državo (ker odgovarja potrebi po demokratičiji republike ter vedno večjemu in širšemu sodelovanju prebivalstva v javni upravi), tem bolj to velja za Trst, ki že več desetletij ne pozna dejanske demokracije najprej zaradi fašizma, kasneje zaradi vojaške uprave in še kasneje zaradi komisarjskega režima, ki vlada v Trstu, dočim demokratično izvoljeni organi nimajo možnosti, da bi izvajali kontrolo nad javno upravo.

Pomanjkanje demokracije in avtonomije je bilo in je v škodo Trsta, ki se nahaja na robu države, daleč stran od osrednje vlade. Vlada prepogosto pozablja na potrebe Trsta, kar potrjujejo tudi nasprotniki avtonomne dežele. Velika ekonomska kriza, ki razsaja na Tržaškem ozemlju, propadanje pristanišča, deklasacija velikih industrijskih obratov ter izseljevanje so posledice pomanjkanja pravilne vladne politike za Trst. Avtonomna dežela se kaže kot porok za preprečitev nadaljnje degradacije tržaškega gospodarstva.

Izkušnje dežel s posebnim statutom, ki so že ustanovljene potrjujejo, da je prav deželna avtonomija učinkovito sredstvo za organsko politiko vsestranskega razvoja. To nam potrjujejo razmere na Siciliji, na Sardiniji, v Dolini Aoste ter na Tridentinskem in Visokem Poadižju. Razmere, ki v teh deželah obstajajo prav tako jasno potrjujejo, da so ovire pri uresničevanju deželnih načrtov izhajale le od nespoštovanja take avtonomije, kot jo predvideva republiška ustava. Dežela more ustanoviti potrebne deželne ekonomske in finančne ustanove za

usmeritev vseh virov k uresničevanju organskega razvojnega načrta. Na Siciliji se je n. pr., kljub vsem oviram, v desetih letih avtonomije občutno povečala zaposlitev v industrijskih obratih in sicer od 200 tisoč na 450 tisoč enot, deželni izvoz v tujino se je povečal skoraj za petkrat, proizvodnja električne sile se je povečala za trikrat, čista deželna proizvodnja se je podvojila, tonaža ladjevja se je povečala od prvotnih 200 tisoč ton na 1 milijon 354 tisoč ton, kar predstavlja že 26% celotne italijanske trgovinske mornarice.

Kakšno je stanje v Trstu, ki se ne pripada avtonomni deželi? Tu se kaže splošno nazadovanje. Tržaško pristanišče je bilo potisnjeno na 8. mesto v lestvici italijanskih pristanišč, indeks povečanja zaposlitve delovne sile je med najnižjimi v Italiji in je mnogo nižji od povprečnega državnega indeksa. Pri nas so v zadnjih desetih letih nazadovali industrijski obrtniški in trgovinski obrati. Taka je stvarnost pri nas.

2. Ali je res, da bi deželna avtonomija ugonobila Tržačane z davki?

V Trstu so se v zadnjih letih znatno povečali davki. Povprečno obdavčenje na osebo je od 8.109 lir, kolikor je znašalo leta 1951, naraslo na 16.609 v letu 1961. Torej se je več kot podvojilo. Da je do tega prišlo prav gotovo ni kriva dežela, ki še ne obstaja. Toda kljub temu tisti, ki nasprotujejo ustanovitvi dežele, niso smatrali za potrebno, da bi protestirali proti povišanju davkov. Danes pa strašijo z bodočimi davki. To delajo seveda z namenom, da bi vnesli zmedo v javnost in preprečili ustanovitev dežele.

Nobenega dokaza ni, da bi Sicilijanci, Sardinci, Valdostanci in Tridentinci propadali zaradi povečanja davkov po ustanovitvi tamkajšnjih dežel s posebnim statutom, pač pa so bili v vseh teh deželah sprejeti zakoni, s katerimi so se zmanjšali stroški državljanov; sprejete so bile razne ugodnosti za delavce, obrtnike, upokojenke, trgovce, kmete itd. Zmanjšane so bile najemnine ljudskih stanovanj, (v Trstu pa so te še povišali) sprejeti so bili ukrepi za razvoj združništva, ribolova, turizma, za zmanjšanje električnih tarif (ki so jih v Trstu še povišali); nadalje so bili v omenjenih deželah sprejeti posebni zakoni za pospeševanje gradenj ljudskih stanovanjskih hiš, za pokojnine starčkom, za posebne amortizacijske prispevke obrtnikom ter malim industrijcem, kakor tudi ukrepi za zmanjšanje davčnih bremen, za pospeševanje ustanavljanja novih obrtniških, malih industrijskih in trgovinskih podjetij.

Po drugi strani pa borba za deželo ni ločeno vprašanje. Mi se borimo za ustanovitev dežele, za avtonomijo vseh krajevnih ustanov, za temeljno in demokratično reformo krajevnih finanč, zato, da bo davčna politika temeljila na načelu: kdor več poseduje, naj plačuje tudi večje davke in ne obratno kot se sedaj dogaja pri nas, kjer davki tarejo «majhne», dočim so «veliki» deležni posebnih privilegijev.

3. Ali je res, da bi prosta cona pomenila polom za tržaško gospodarstvo?

To je eno izmed gesel, katerim ne verjamejo niti nasprotniki deželne avtonomije, ki ta gesla širijo. Res pa je, da bi prosta cona na Tržaškem ozemlju ustvarila pogoje za poživitev tržaškega pristanišča, za razvoj prometa, trgovine, zavarovalne dejavnosti, za okrepitev obrtnišva, male in srednje industrije, kar je tesno povezano z dejavnostjo pristanišča. Skratka: prosta cona bi poživila splošno proizvodnjo dejavnost, zmanjšala brezposelnost ter cene življenjskih stroškov.

4. Ali je res, da bi dežela povečala birokratski aparat in poslabšala gospodarsko stanje?

V deželah, ki so bile doslej ustanovljene, se ni povečal birokratski aparat v taki meri, da bi povzročal ugonabljanje gospodarstva. Po drugi strani pa je jasno, da bi dobršen del funkcij, ki jih sedaj ima rimska birokracija — ki je sicer gluha za potrebe Trsta — prešlo v okvir dežele, na njene izvoljene organe, ki bi bili mnogo bližje zahtevam prebivalstva kot pa je birokratski aparat v centralizirani državni upravi. V Trstu je več sto bivših nameščencev bivše ZVU, ki bi jih lahko vključili v upravni aparat dežele, zaradi česar se ne bi stroški povečali.

5. Ali je res, da londonski sporazum preprečuje vključitev Trsta v deželo Furlanija-Juljska krajina?

To je geslo liberalcev in fašistov ter desničarjev sploh. Toda to geslo nima nobene osnove. Londonski sporazum ni preprečil uveljavljanja splošnih načel republiške ustave, raztegnitve obvezne vojaške službe, izvolitve poslancev v rimski parlament, sprejema zakona za izvolitev senatorjev, raztegnitve dekreta CIP, s katerim so bile povišane tarife električne energije, tudi na Tržaško ozemlje.

Dejstvo, da se je vlada obvezala, da bo ustanovila deželo s posebnim statutom, pomeni da kljub določbam londonskega sporazuma smatra za dokončno rešena vsa ta vprašanja in da je ustanovitev dežele ukrep, ki se postavlja v okvir vseh tistih, ki so bili že sprejeti z uvedbo italijanske uprave na Tržaškem ozemlju. Zato je

vsako sklicevanje na londonski sporazum samo izgovor, ki naj bi služil sabotiranju dežele.

6. Kaj se skriva pod "slovansko nevarnostjo", o kateri govorijo tisti, ki nasprotujejo deželi?

Za nasprotnike dežele in v prvi vrsti za fašiste naj bi priznanje pravic Slovencev pomenilo nevarnost. Toda jasno je, da je za fašiste «nevarnost» tudi sama republiška ustava, ki določa pravice slovenski manjšini. Razširitev pravic, ki jih določa poseben statut londonskega sporazuma je prav za prav povsem logična zahteva, kaj omenjeni sporazum specificira v svojih podrobnostih, čeprav v omejenih meri, načela republiške ustave, ki morajo veljati za vso slovensko manjšino, ki prebiva v okviru italijanske države. «Slovanske nevarnosti» ni! Tudi «nevarnost» obstaja samo v fašistični miselnosti. Fašisti so bili tisti, ki so z geslom «Qui si parla solo italiano» zatrli vsako svobodo. Nevarnost, torej, ne izhaja iz priznanja pravic Slovencev temveč iz ostankov fašizma proti katerim se je treba povsod odločiti in brezkompromisno boriti. In to borbo so poklicane vse resnično demokratične ter antifašistične sile!

7. Ali je res, da avtonomija Trsta v okviru dežele pomeni "separatizem"?

Tega gesla pa se poslužujejo tudi tisti demokristjani, ki nasprotujejo posebeni avtonomiji za Trst. Poslužujejo se ga zato, ker nimajo nobenega drugega argumenta, na katerega bi lahko opirali svoje nasprotovanje ustanovitvi dežele. Pri tem pa pozabljajo da so resnični «separatisti» nasprotniki ustanovitvi dežele in se torej, nahajajo na istih položajih kot fašisti, liberalci in desničarji na splošno.

Posebna avtonomija za Trst, kot je rečeno v komunističnem zakonskem osnutku statuta, v celoti odgovarja posebnemu položaju, v katerem se nahaja Trst kot emporialno mednarodno pristanišče. Zato zahteva po posebni avtonomiji za Trst v celoti odgovarjajo tudi stvari vse dežele in tudi države v okviru politike dejanske demokratične obnove in gospodarskega razvoja. Zato pa so Tržačani, delavci in delovni sloji vsega Ozemlja, tudi tisti, ki se označujejo za «independentiste» zainteresirani v borbi za avtonomno Trsta v okviru dežele s posebnim statutom Furlanija-Juljska krajina.

Deželni koordinacijski odbor Zveze demokratičnih občin Furlanije-Juljske krajine je objavil resolucijo, v kateri se zahteva čimprejšnja ustanovitev avtonomne dežele. V resoluciji je med drugim rečeno, da je odbor preučil položaj, ki je nastal potem, ko je predsednik vlade vključil ustanovitev tukajšnje avtonomne dežele v program nove vlade, čeravno brez določenega roka.

Odbor zveze demokratičnih občin vztraja v svoji zahtevi, naj se avtonomna dežela Furlanija-Juljska krajina ustanovi že v sedanji za-

Resolucija deželnega odbora Zveze demokratičnih občin

konodajni dobi, kar je zlasti potrebno zaradi reševanja perečih gospodarskih in socialnih problemov ter zaradi razvoja demokracije, kakor to naglašajo vse struje, ki so naklonjene novi avtonomni deželi.

V zadnjem času se je precej razgibala kampanja za novo deželo. Ta kampanja je zajela širok obseg tago na Tržaškem kot v ostalih dveh pokrajinah. Toda vzporedno s to kampanjo za deželo, se

razvija tudi kampanja za deželi, katero podpirajo konservativne sile in velemagnatje, ki se upirajo, ki pobudi za socialni in demokratični razvoj, videti teh pobudah nevarnost svoje interese.

Odbor Zveze demokratičnih občin vabi pokrajinske in občinske svete naj zavzame jasno stališče o deželi, teri je naklonjena velika čina tukajšnjega prebivalstva. V podporo akcij za ustanovitev dežele je bil oklican poseben «teden deželo» ki se bo zaključil 2. maja.

Vznemirljivo propadanje kmetijstva

Iz poročila, ki ga je podal župan tov Dušan Lovriha

Pred kratkim je občinski svet v Dolini sprejel proračun za tekoče finančno leto. Ob tisti priliki je župan tov. Lovriha orisal položaj, v katerem se nahaja občina. Dotaknil se je številnih perečih problemov, zlasti pa kmetijstva. Iz tega orisa povzemamo naslednji sestavek, v katerega vključujemo tudi nekaj podatkov iz letošnjega proračuna.

Dolinska občina, ki je bila pred 50 leti izključno kmečka, postaja vedno bolj delavska, kmetijstvo pa postopoma propada. Pomanjkanje gospodarske obnove v Trstu se občuti tudi v dolinski občini. Kljub temu, da postaja občina delavska, ni na njenem območju nobenega večjega industrijskega podjetja.

V dolinski občini je zaposlenih približno 1700 delavcev. Od teh jih dela v Trstu 1450, na območju občine pa 250. Slednji so zaposleni večinoma pri gradbenih podjetjih, v kamnolomih in deloma pri občinskih ustanovah. Brezposelnih ožganov je 165. Število občanov, ki se bavijo z obrtništvom je skromno, okrog 45. V ubožnem listu pa je vpisanih 328 občanov.

V zadnjih desetih letih se je število občanov povečalo za 330 oseb, toda ta prirastek je nenormalen, to pa zaradi prihoda istrskih izseljencev. Danes živi na območju občine 5151 prebivalcev, ki so tako-le porazdeljeni po vaseh: Dolina 940, Boljunec 893, Ricmanje-Log 633, Boršt - Zabrežec - Jezero 605, Mačkolje - Križpot 394, Domjo - Krmenka - Frankovec - Zavlje 1122, Gročana - Draga - Pesek - Botač 263, Prebeneg 158, Krogglje 133, brez stalnega bivališča pa je 10 oseb.

Vprašanja kmetijstva

Kot po vsej državi kmetijstvo propada tudi v dolinski občini. Vzrokov za to je mnogo. Strokovne kmečke organizacije, kmetijski strokovnjaki in oblasti skušajo ugotoviti zakaj kmetijstvo propada, zakaj mlajši rod zapušča kmetije itd.

NOTRANJA KOMISIJA

ITALSIDER - CGIL

pošilja ob zgodovinskem delavskem prazniku bratska voščila za čvrsto enotnost in doseg delavskih pravic.

ZADRUŽNA DRUŽBA MENZ TRŽAŠKEGA PRISTANIŠČA

Pošilja prvomajske pozdrave vsem svojim članom in tržaškemu združnemu gibanju z željo, da bi se združništvo še bolj učvrstilo v znamenju bratstva in miru.

Zemlja je skopa. Njena rodovitnost je skromna. Obdelovanje te zemlje zahteva mnogo truda. Posamezne kmetije so razcepljene na majhne parcele, ki so precej oddaljene druga od druge. Na mnogih kmetijah ni mogoče uporabljati mehaničnih sredstev za oranje in druga poljska opravila. Poleg tega prepogostoma razsajajo tudi vremenske nepravilnosti, ki uničujejo mnogo pridelkov. Sredstev za ureditev namakalnih naprav ni. Kmetije niso zavarovane pred vremenskimi nepravilnostmi. Toda glavni vzrok krize je v tem, da oblasti, od vladnih navzdol, polagajo kmetijstvu premalo skrb. Podpore se razdeljujejo nesmotno in nenačrtno. V glavnem jemajo podpore le večje kmetije, mali posestnik je žal še vedno zapostavljen. Dodati je treba še to, da je bilo kmetijstvo v dolinski občini občutno prizadeto zaradi razlastitev na območju Zavelj.

Mladina zapušča kmetije. Le malo je mladih ljudi, ki vztrajajo na svojih posestvih. Srednji naraščaj, četudi je zaposlen v tovarnah, pri raznih podjetjih in tvrdkah, se ukvarja s kmetijstvom v glavnem po končanem delu in deloma ob nedeljah. To je resna zadeva, ki kaže, da bo kmetijstvo čez nekaj let popolnoma propadlo, ako ne bo pravočasno prišlo do spremembe položaja.

Leta 1950 je bila na območju občine okrog 923 glav goveje živine, leta 1960 se je to število znižalo na 869 in leta 1961 na 820. V 11. letih se je torej število goveje živine znižalo vsaj za 103. Samo v zadnjem letu pa se je število znižalo za 49 glav.

Leto 1961 je bila goveja živina tako-le porazdeljena po vaseh: Gročana-Draga 242, Dolina 115, Boljunec 106, Boršt-Zabrežec 105, Ricmanje-Log 72, Mačkolje 65, Domjo 51, Prebeneg 47, Krogglje 10.

Delovna sila, ki se bavi s kmetijstvom (tu so všteti tudi tisti, ki se bavijo le deloma s kmetijstvom) je šte-

la leta 1951 1933 oseb. Danes je v kmetijski zavarovalni blagajni vpisanih 539 članov (to so družinski poglavarji in družinski člani). Pokojnino prejema 235 kmetov.

Občinski proračun za finančno leto 1962

Ta proračun se le malo razlikuje od proračunov prejšnjih let. Občina je pasivna in v nobenem primeru ne more kriti primanjkljaja, zato mora ta primanjkljaj nujno kriti država. (Ne smemo pozabiti, da sedanji zakoni o občinskih upravah onemogočajo tudi finančno uravnovešeno. Op. uredn.). Evo nekaj glavnih postavk iz tega proračuna:

1. dohodki:

Prispevek države za javno šolstvo (po zakonu št. 1014 z dne 16. 9. 1960) 1.624.427 lir, povračilo bolniških stroškov 2 milijona, trošarina 8.936.752, občinski davki in pristojbine 10.082.860, občinska doklada na zemljišča 1.855.602, državni prispevek za kritje proračuna 35.920.036 lir. Skupni občinski dohodki za leto 1962 bodo znašali 78.612.656 lir.

Občinska uprava bo v tekočem finančnem letu imela predvidoma še sledeče dohodke od trošarine: 2 milijona 903.026 lir od mesa in slanine, 2.115.126 od alkoholnih pijač (izvzemši vino), 2.765.800 od potrošnje električnega toka.

2. izdatki:

(Navajamo le nekatere po glavnih postavke) Plače občinskih nameščencev 9 milijonov 759.770 lir, prispevki za pokojnino, INADEL, I.N. P.S., INAM 5.160.730, izterjevanje trošarine 2.400.200, javna razsvetljava 4.800.000, poraba vode iz javnih pip 2.200.000, primanjkljaj uprave obč. vodovodov 4.402.381, plače osebja obč. tehničnega urada 4.796.910, stroški za osnovne šole in otroške vrtce 5.260.890, stroški za strokovno šolo 1.773.590, stroški za zdravniški konzorcij 1 milijon 107.110, prispevek protituberkuloznemu konzorciju 798.600, prispevek šolskemu patronatu 241.000, prispevek za brezplačna zdravila obč. revežem 440.000, vzdrževanje nesposobnih občanov 875.000, napeljava telefona v Drago 1.200.000, izredni stroški za ureditev kanalizacije 550.000, nakup opreme za osnovne šole 479.000, nakup opreme za strokovno šolo 355.000, lir.

Poglavje zase je problem občinskih vodovodov. Uprava teh vodovodov bo imela predvidoma 4.400.000 lir primanjkljaja. Do tega primanjkljaja bo prišlo ne po krivdi uprave ampak zaradi tega, ker je občina prisiljena kupovati vodo od ustanove ACEGAT po zelo visoki ceni (35 lir za meter), to je po ceni, ki jo plačujejo tržaški potrošniki. Drugi vzrok visokega primanjkljaja pa je dejstvo, da so bili prvi vodovodi zelo slabo izdelani in se zaradi tega izgubljajo mnogo vode. V letu 1951 je bilo izgubljene nad 20% kupljene vode.

"Delo" in "Lavoratore" tednika

(Nadaljevanje s 1. strani)

nost, tudi v tistih krajih, kjer v preteklosti «Dela» niso poznali.

Zato pa bodo slovenski tovariši svoj list tudi konkretno podpirali ter z njim vsestransko sodelovali.

Tudi «Il Lavoratore» bo v kratkem začel ponovno izhajati kot tednik, osrednje glasilo KPI «l'Unità» pa bo od 1. maja dalje izhajalo kot vsedržavno glasilo na več straneh kot dosedaj. V kratkem bo tudi politično-ideološka revija «Rinascita», katere direktor je tov. Togliatti, izhajalo enkrat na teden.

Vabimo tovariše raznašalce, da poskrbijo za dobro širjenje komunističnega tiska.

Odkritje fašističnih atentatorjev

(Nadaljevanje z 2. strani)

šizma in splošne ljudske vstaje v Italiji. Na raznih političnih in partizanskih shodih ter v resnično demokratičnem tisku je bila poudarjena nujnost nadaljnje borbe proti ostankom fašizma. Ta borba mora biti enotna in v njej morajo sodelovati najširše antifašistične množice. Le tako bo mogoče enkrat za vselej obračunati s fašizmom ter z njegovimi potuhnjenimi ostanki.

Le tako bo mogoče ustvariti v deželi resnično demokracijo, v kateri ne sme biti mesta za oboževalce zloglasnega rasističnega režima.

ZAHVALA

Vsem, ki so na kateri koli način z nami sočustvovali ter nam pomagali ob tragičnem dogodku, ki nas je tako močno prizadel ter vsem, ki so našega draga

Justa Možina

spremili na zadnji poti, se najiskrenejše zahvalujemo.

Zalujoči: žena Julija ter družine Purič, Kravos in Minkuš

Opčine, 27.4.1962.

Prvomajska voščila

Notranje komisije - C.G.I.L.

v Tržaškem arzenalu in ladjedelnici

Sv. Roka

želijo, da bi PRVI MAJ pomenil novo etapo na poti enotnosti delavcev, za mir in za gospodarski razvoj

Sindikato delavcev ACEGAT-CGIL

vošči vsem delovnim ljudem, da bi bil PRVI MAJ začetek odločilne etape na poti razorožitve, miru in bratstva med narodi.

Zadruga delavcev Tržaškega arzenala

vabi vse delovne ljudi, naj se združijo okrog zastav Odporniškega gibanja za konsolidacijo združništva.

Notranje komisije C.G.I.L. ladjedelnice Sv. Marka in Tovarne strojev

Pozdravljajo 1. maj

in želijo mir med narodi, socialno blaginjo ter razorožitev v svetu!

Italijanska federacija pristaniških delavcev C.G.I.L.

obnavlja ob Prvem maju svojo odločnost v borbi za sindikalno enotnost, za mir in splošno razorožitev v svetu, za razvoj prometa z vsemi deželami, za socialni napredek ter za izboljšanje skrbstva in zaščite.

Fašistični atentat na sedež federacije KPI v Gorici

Ni se še poleglo ogorčenje zaradi atentata na prof. Schiffrerja v Trstu in zaradi atentatov na sedeže KPI ter na razne slovenske ustanove, a že je prišlo do novega atentata, tokrat na sedež federacije KPI v Gorici. V noči med 24. in 25. aprilom so običajni «neznanči» — ki pa so prav gotovo fašisti — pred vrata sedeža položili bombo, ki je eksplozirala. Na sreči ni zahtevala človeških žrtev, morda prav zaradi pozne ure, toda škoda, ki jo je eksplozija povzročila, je velike.

Vest o atentatu se je bliskovito razširila po goriškem mestu. Že v jutranjih urah 25. aprila je goriška federacija KPI izdala poseben proglas na prebivalstvo, v katerem je med drugim poudarila, da so domači «oasovci» hoteli s tem napasti odporniško gibanje in vse njegovo delovanje, ki temelji na načelih demokracije in socialnih vrednot. «Oasovci» so s tem atentatom hoteli napasti novo Italijo, ki sloni na republiki, ki je sad odporniškega gibanja. Zato so izbrali za napad prav dan, ko se vsi antifašisti klanjajo

pred slavnimi osvobodilnimi zastavami in pred spominom onih, ki so padli za osvoboditev. Proglas se zaključuje s pozivom, naj se vsi dosledni demokratje in antifa-

šisti združijo v borbi proti potuhnjenim ostankom fašizma.

Povsem razumljivo je, da je antifašistično in demokratsko goriško prebival-

stvo sprejelo vest o atentatu z zelo velikim ogorčenjem in obsojanjem. Že isto jutro so začeli zbirati prispevke za kritje stroškov. Vse manifestacije v počastitev 25. aprila so se spremenile v protestne manifestacije, na katerih so med drugim prišle do izraza odločne zahteve, naj oblasti sprejmejo vse potrebe ukrepe za zagotovitev varnosti in reda v deželi, za izsleditev in strogo kaznovanje atentatorjev in organizatorjev fašističnega napada.

Tržaški komunisti, ki smo bili, žal, že večkrat prizadeti zaradi podobnih fašističnih napadov, izražamo goriškim tovarišem vso svojo solidarnost.

Prispevek za „Delo“

Ada Biekar in Kristina Mozer darujeta v počastitev spomina matere Ivanke Mozer 2000 lir za «Delo». Uprava «Dela» se zahvaljuje.

DELO
GLASILO AVTONOMNE
TRŽASKE FEDERACIJE K.P.I.
Uredništvo in uprava sta v Trstu, ul. Capitolina 3, telef. 44-046 in 44-047. Odgovorni urednik je Anton Mirko Kapelj. Tiska Tip. Riva - Trst

Rezultati včlanjevanja v našo partijo

Objavljamo rezultate včlanjevanja v partijo za leto 1962.

Pri včlanjevanju v partijo so se letos odlikovale sledeče sekcije (v oklepaju navajamo rezultate včlanjevanja v odstotkih):

Elizejske poljane 115%, univerzitetna celica 110, Barokvlje 107, Curiel 105, Vostok (Sv. Ivan) 105, Maganja 103, Trebče 102.

Sekcije, ki so stoođstotno izvršile svoj načrt, so sledeče:

Tovarna strojev, Sv. Alojz, Rocol, Tržaški arzenal, ILVA, ACEGAT, ORION, celica gradbenih delavcev, Boljunc, Domjo, Repentabor, Barriera, Ponziana, Milje, Devin, Prosek-Kontovel, Rojan in Lonjer.

Stanje v naslednjih sekcijah pa je sledeče:

Ladjedelnica Sv. Marka 98%, Sv. Ana 97, Opčine 97, Križ 97, Kolonkovec 96, Magdalena 95, Sv. Vid 95, Skedenj 93, Tomažič 90, Sv. Jakob 90, Konkonel 90, Podlonjer 90, Nabrežina 90, Pratolongo 82, Pečar 81, Greta 75, ladjedelnica «Giuliano» 75, Mačkolje 75, Ricmanje 73, Zgonik 80, Šempolaj 66, Dolina 65, Log 60, Prebeneg 50 in Boršt 40.

Naša federacija je želela s 1. majem 100% zaključiti včlanjevanje za leto 1962.

Zato federacija vabi tovariše, naj se ob priliki prvomajskega praznika potrudijo da bo postavljeni cilj čimprej stoođstotno uresničen.

Poslužujte se pri trdkah, ki oglašajo v našem listu!

Mlekarna
Na OPČINAH
Narodna ul. 48 - tel. 21-174
sveža jajca - maslo
piškoti in bonboni

Društvena prodajalna Opčine

z. z. o. j.

JESTVINE ZELENJAVA

OPČINE, Alpiska 85 - tel. 21-054

Porcelan - kristal - jedilni pribor - navadni in umetni lestenci - hladilniki - gospodinjski električni predmeti - štedilniki.

KERŽÈ

TRST - TRG S. GIOVANNI 1

telef. 35-019

GOSTILNA Sosič - Vremec

OPČINE - Narodna ul. 65
Domača vina - topla in mrzla jedila

MAGAZZINI ALL' OPERAIO

TRST - Viale D'Annunzio
telef. 90-984
(blizu Garibaldijevega trga)

Velika izbira delavskih oblek - hlače in jopičev - pletenin - spodnjih hlače - nogavic - kravate - puloverjev - spalnih oblek -

Konfekcije za moške, ženske in otroke po zelo ugodnih cenah.

KROJACNICA ZA MOŠKE IN ŽENSKÉ V. BOGATEC

TRST
ul. Udine 11/I nad., tel. 62-990

Bazzanella U.

TRST
ul. F. Venezian 5, tel. 24-199
Sivalni stroji BORLETTI
tudi na 30 mesečnih obrokih
črpalko VERMOREL

«VSE ZA VINO»
hladilniki - pralni stroji
banje - grelci za kopalnice
popolne električne naprave za dom.

VSE NA OBROKE

TRGOVINA JESTVIN

Tominc - Ivančič

TRST - ul. Scoglietto 30A
telef. 41-108

Mesnica

GUERRA

TRST - Campo S. Giacomo

Mlekarna

OPČINE - Brdina
Proseška ul. 45

jajca - piškoti - maslo

M L E K A R N A

KARIŠ

MASLO - JAJCA

TRST - ul. San Marco 40

KROJACNICA
ZA DAME IN MOŠKE

Košuta Stanislav

TRST
Drevored D'Annunzio 11/1
Telef. 95-498

FOTO STUDIO EGON

TRST - ul. Oriani 2/I.
(Barriera)
Telefon 93-295

SLOVENSKI
MANUFAKTURNI
TRGOVINI

Udovič

TRST - ul. Mazzini 46
trg Ponterosso 5

CVETLIČARNA

IVANKA

TRST - Istrska ul. 17
telef. 95-052

Potrošna zadruga železničarjev

TRST

Prodajalna št. 1 - ul. Flavio Gioia 5

telef. 37-122

Prodajalna št. 2 - ul. Barbariga 5 (Rojan)

telef. 29-286

Konzumna zadruga nameščencev

C.R.D.A. v Trstu

zadr. družba z o.j.

TRST — ulica Della Guardia 11, telef. 41-866 — ulica Della Guardia 42, telef. 41-035

Delavci C.R.D.A., kupujte v svoji zadrugi

ki razpolaga z veliko izbiro srajc - pletenin - oblek - dežnih plaščev - volnenega in bombažnega blaga ter obuvala

V vašem interesu je, da obiščete zadrugo!

CASALINGA TRIESTINA

d. z. o. z.

Prodaja hišnih potrebščin na obroke in proti takojšnjemu plačilu - električne hišne potrebšchine - štedilniki na plin - predmeti za darila.

Edine zastopstvo štedilnikov znamke «HELIOS»
TRST - ulica S. Maurizio 16 - tel. 55-555

V vašem interesu obiščite

Potrošna zadruga

La Triestina di Abbigliamento

v Trstu - Trg Ponterosso 2/I - Tel. 36-380

ki ima na razpolago veliko izbiro oblek, perila in čevljev po zelo ugodnih cenah ter nudi ugodne plačilne olajšave.